

kerettantervet dolgoztattak ki, tehát csupa „kiemelkedően fontos” döntésnek biztosították jogi hátteret. Az új kerettantervről mindannyian tudjuk, hogy többek között kötelező érvénnyel módosítja egyes tantárgyak heti óraszámait, ami a gyakorlatban azt eredményezi, hogy az érintett pedagógusok ezrei a nyári szünetben nem pihenhetnek, nem az ismeretszerzésre és erőgyűjtésre fordíthatják szabadságuk törvény által garantált idejét, hanem a tanterveket fogják ismét és újra át-dolgozni, immár harmadszor a legutóbbi nyolc év során, illetve saját elképzelésük alapján dolgoznak ki tanterveket az újonnan bevezetett tantárgy-tantárgyak számára. Olyan munkát kell tehát minden segítség nélkül egy-két hónap alatt elvégezniük, amilyent az említett szerencsésebb országokban a kimagasló szakmai potenciállal ellátott állami intézmények három-négy év alatt végeznek el... A most kötelezővé tett új kerettanterv az ún. szabad órák számának a csökkentésével jelentős mértékben csorbította az iskolák sajátos arculata kialakításának és megszilárdításának a lehetőségét, emellett nagyon sok magyar szülő és pedagógus számára felháborítóan alacsony óraszámot határozott meg a magyar anyanyelv tanítására a magyar tanítási nyelvű alapiskola alsó tagozatos évfolyamaiban, mindenekelőtt az első és a második osztályban. Ez a kíméletlen redukció egyértelműen lehetetlenné teszi a tananyag megfelelő szintű átvételét az említett évfolyamokban. A tanuló ezáltal saját anyanyelvének megismerésében nem juthat el olyan szintre, amely lehetővé tenné számára az anyanyelven történő problémamentes és sikeres ismeretszerzést további tanulmányai során. Márpedig évszázados pedagógiai alapigazság, hogy az új ismereteket legkönnyebben és legeredményesebben az anyanyelven szerzi meg a gyermek. És erre az érthetetlen, végzetesen rossz és minden szakmaiságot nélkülöző döntésre reagálva megtörtént az, amire nem volt példa az utóbbi években... A civil társadalom megmozdult, és petíciót kezdeményezett ennek a politikai szempontból is keményen bírálható határozatnak a megváltoztatására, hozzáéve azt a követelést is, hogy a módosított kerettantervben rendezni kell végre azt a követelést, hogy a magyar tanítási nyelvű iskolák diákjai végre az oktatási intézmények által biztosított képzés során államilag jóváhagyott tanterv alapján, vagyis végre hivatalosan és legalísan szerezhessenek megfelelő szintű ismereteket saját nemzetük történelméről...

Május van – a gondok, a megoldásra váró feladatok, a remény, de mindenekelőtt az önmagunk erejébe vetett hit hónapja... A hité, hogy igenis képesek vagyunk érvényesíteni jogainkat és igényeinket, képesek, ha tudjuk, mit akarunk, ha mindannyian ugyanazt akarjuk.

Fecso Szilárd
Módszertani Pedagógiai Központ, Kassa,
továbbképzésekért felelős tanár,
lakhely: Kassa, fecso.szilard@gmail.com

Beszélgetés Tamás Erzsébettel

■ Itt ülök egy irodában Tamás Erzsébettel, egy kolléganővel, egy pedagógussal, akivel gyakran együttműködünk a pedagógus-továbbképzések szervezésében, akivel elég sokszor megvitatjuk a szlovákiai, a szlovákiai magyar oktatás és nevelés gondjait, problémáit is. Bár mindketten tudjuk, látjuk, tapasztaljuk és napi szinten megéljük a rendszer hiányosságaiból eredő problémákat, nekem sokszor van olyan érzésem, hogy tehetetlenségemben legszívesebben kifutnék a világból. Te mit gondolsz erről?

■ A tehetetlenség érzése az, amikor tudod, hogy tenni szeretnél, sőt mi több, akarsz, minden erőddel igyekszel változtatni valamin, amiről tudod, hogy nem jó, de nem hagynak. Amikor minden oldalról csak azt hallod, hogy miért nem lehet változtatni, megoldani valamit, ahelyett, hogy együtt, közösen nekifognánk, és igenis keresnénk a megoldást. Igazad van, ilyenkor futna ki legszívesebben az ember a világból. Az 1989 utáni változások nagymértékben megváltoztatták az emberek gondolkodását. Jómagam is vakon hittem abban, hogy akkor és ott elkezdődik valami új, valami más és kemény munkával, kitartással sikerül megváltoztatni, urambocsá, megváltani a világot. Igaz, akkor még csak 19 éves voltam, ma pedig „kicsivel” több, „némi” élet-tapasztalattal magam mögött.

■ Ha már a „némi” élettapasztalato-dat említetted, mondj valamit magadról, arról a Tamás Erzsébettről, aki ma vagy. Kérlek, foglalj össze életed legfontosabb állomásait.

■ Keleti lány vagyok, pontosabban nagyon keleti lány. Királyhelmece mellől, Szolnocskáról származom. Alapiskolai tanulmányaimat Bolyban végeztem, ahová gyönyörű emlékek kötnek. Pásztor tanító néni, Szaniszló tanító néni, Kopsz tanító néni és még sokan má-

sok nagy szeretettel, odafigyeléssel, de ha a helyzet megkívánta, kellő szigorral is oktattak és neveltek. Valószínűleg nekik köszönhetem, hogy jómagam is, bár kicsit később, ezt a pályát választottam. Az alapiskola után a Kassai Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium – Márai Sándor Gimnázium és Alapiskola – diákja lettem, majd a Komenský Egyetem Természettudományi Karán, magkémikusként végeztem 1993-ban. Gondolom, kicsit meglepő, ha egy kutatóvegyész a pedagóguspályát választja, de természetesen ennek is megvan az oka. A keleti régióban, ahonnan származom és ahová visszatértem, az ilyen jellegű kutatások nem voltak és manapság sem túl gyakoriak. Néhány évig dolgoztam Rozsnyón a Szent Borbála Kórház Nukleáris Orvosi részlegén analitikus gyógyszerészként, amely szakból aztán szakvizsgát is tettem, de miután a megye racionalizálta az intézményeit, ez az osztály bezárásra került. Nem sokkal ezután keresett meg a Szádalmási Alapiskola akkori igazgatója pedagógusi állásajánlattal, amelyet végül el is fogadtam. Ez 2003-ban volt. Menet közben a Pavol Jozef Šafárik Egyetemen, Kassán, megszerztem a pedagógiai végzettséget is, és az alapiskola igazgatóhelyettese lettem.

■ Ha jól tudom, nem áll messze tőled a politika sem.

■ Igen, aránylag korán, nagyon kevés tapasztalattal, politikai előélet nélkül eléggé intenzíven belekerültem a politikába – bár szerintem más volt politikálni 2003-ban, mint most. Nem azt akarom mondani, hogy könnyebb volt, talán csak azt, hogy én akkor a politikában több őszinteséget éreztem, bár az is lehet, hogy ezt csak az akkori naivitásom érezte velem. Megyei képviselőként sokat láttam, tapasztaltam, tanultam. Megismertem az önkormányzatiság alapjait, de láttam olyan dolgokat is, amelyek nem

igazán nyerték el a tetszésemet. Persze, mindez csak nézet és hovatartozás kérdése. Az is, hogy ki, mit, miért és hogyan cselekszik, milyen az ok és okozat kapcsolata. Mai napig kérdés számomra, mi a fontosabb a politikában. Az, hogy mindig és minden áron védjük csoportosulásunk (pártunk) véleményét, még akkor is, ha tudjuk, hogy nem minden esetben védik a köz érdekeit, vagy felvállalva az esetleges „kitaszítást” is, álljunk ki véleményünkért. Ez a dilemma mai napig kísért és emiatt döntöttem úgy, hogy megpróbálok a szakmánál maradni, minden erőmmel és tudásommal támogatni mindenkit, hovatartozástól függetlenül, aki tenni akar. Természetesen, amennyiben ezt igénylik és felkérnek a segítségre.

■ **Jelenleg a Kassai Járási Hivatal oktatási részlegén (volt Kerületi Tanügyi Hivatal) dolgozol szaktanácsadóként. Hogy kerültél ide?**

■ Egyszerűen. Hívtak, jöttem. Egy valamikori megyei képviselő kolléga hívott, aki akkor a hivatal előjárójaként dolgozott, és én úgy döntöttem, megpróbálom. Azért be kell vallanom, hogy akkor még nem igazán tudtam, miről is szól ez a munka, sőt a hivatalt egy „főlöleges” állami szervnek hittem, mert nem voltam teljesen tisztában azokkal a feladatokkal, amelyeket ellát. Ma már teljesen másképp látom a kérdést, és nemcsak azért, mert a munkámról van szó, de azért is, mert már tudom, mennyi mindenben tudjuk segíteni az iskolavezetőket és a fenntartók munkáját. Szerintem nincs is Kassa megyében olyan magyar tanítási nyelvű iskola, amelyekkel már ne értekeztem volna valamilyen szakmai dologról. Büszkén mondom, nincs a megyében olyan magyar iskolaigazgató, akit nem ismernék, vagy nem ismernék az iskolája helyzetét. Ugyanezt mondhatom el a többségében magyarok lakta települések polgármestereiről is. Gyakran hívnak, meglátogatnak, együttműködünk. Számomra ez nagyon megtisztelő, az ajtóm mindig nyitva áll előttük.

■ **Ezt én is tanúsíthatom, hiszen nem egyszer, amikor megbeszélésen voltam nálad, csörgött a vonalad vagy a mobiltelefonod is, és magyarul kezdted valakinek valamilyen szakmai dolgot magyarázni. Légy szíves, áruld el, konkrétan miben is tud a ti hivatalotok, illetve Te mint magyar ajkú szakember segíteni községeinknek, iskoláinknak.**

■ A megyei jogkörökkel ellátott járási hivatalok, illetve ezen hivatalok ok-

tatásügyi részlegei (annak ellenére, hogy a belügyminisztérium szervezeti egységei) az oktatásügyi minisztérium „meghosszabbított kezei”, legalábbis így fejezi ki a szlovák nyelv. Mi vagyunk egy ún. összekötő kapocs az önkormányzatok–fenntartók (közvetve az iskolák) és a minisztérium között. Rajtunk keresztül áramlik a pénz az iskolákba és az oktatási intézményekbe, pontosabban mi váltjuk fel „apróra” a minisztérium által folyósított „bankókat”. Tőlünk kapják az iskolák/fenntartók a pontos magyarázatot ahhoz, mit és mire használhatnak fel. Rajtunk keresztül orvosolhatják anyagi problémáikat (egyeztetési eljárás, balesetveszélyes állapotok megszüntetése, utazási költségek stb.), szervezhetnek különböző szintű és szakirányú versenyeket, igényelhetnek pedagógiai asszisztenseket munkájuk segítésére. Tőlünk kaphatnak módszertani segítséget a mindennapos oktatási-nevelési gondjaik megoldásához (pl. a szakképzettség megállapítása, különböző felmérések/tesztelések lebonyolítása). Röviden talán csak úgy jellemezném, ha probléma van, nyugodtan hívjanak/hívják a kedves kollégák az illetékes hivatalaink képviselőit. Ha esetleg közvetlenül nem a mi jogkörünkbe tartozik az adott probléma megoldása, akkor mi is tanácsot kérünk, hogy segíthessük az igazgatók munkáját. Így még azt is biztosítjuk, hogy kérdéseikre legtöbbször magyar nyelven kapnak útbaigazítást.

■ **Tudom, hogy állami alkalmazottként nem igazán bírálhatod a rendszert, de munkádból kifolyólag nagyon is látod azokat a hiányosságokat, amelyeket orvosolni kellene. Hogyan álltok, pontosabban hogyan állsz Te hozzá ezekhez a dolgokhoz?**

■ Abszolút igazad van, látjuk, sőt nemcsak látjuk, de a hibák egyenesen szúrják a szemünket. Az ellenőrzéseink során gyakran szembesülünk olyan törvénybeli pontatlanságokkal, illetve nem konkretizált fogalmakkal, amelyek több módon értelmezhetőek. Akinek volt már dolga ügyvédekkel, perelt vagy perelték, nagyon jól tudja, hogy a döntés gyakran lehet maga a szavak játéka is vagy a nem éppen pontos kifejezések írásba foglalása. Erre igyekszem mindig figyelmeztetni az iskolavezetőket, hiszen az a felelőség, amit ők funkcióba lépésükkel magukra vállalnak, óriási. Ez nem csupán az oktatásról és nevelésről szól (sőt manapság talán legkevésbé szól arról),

de számukra ez egy vállalkozás. A vállalkozáshoz a kezdő tőkét, ami jobb esetben elégnék bizonyulhat, rosszabb esetben „nagyon nem”, fejkvóta formájában megadja az állam. A továbbiakban ezt a tőkét, ezt a pénzüsszeget úgy kell/kellene beosztani, hogy a vállalkozás nyereséges, de legrosszabb esetben is elégséges legyen. Közben jönnek a kiadások. Ugyanúgy jobb esetben csak a tervezett kiadások, rosszabb esetben a menet közben kialakult, nem beütemezett mínuszok... és ezt így folytathatnám mindennel... évről évre.

■ **Ezek sajnos tények, amelyek nem könnyítik meg a vezető pozícióban lévő pedagógusok helyzetét. Nem megy el a kedvük az éppen iskolavezetőnek készülő pedagógusoknak vagy a már pozícióban lévőeknek a vezetéstől, ha elolvassák a véleményed?**

■ Tisztában vagyok azzal, hogy „elvehetem” a kedvüket, de nem ez a célom. Én csak azt javaslom, hogy azok, akik funkciót szeretnének vállalni, már előre próbáljanak meg szembesülni azzal a felelőséggel, ami majd a későbbiekben rájuk hárul. A gyakorlott igazgatóknak pedig kitartást kívánok és... sikeres vállalkozást.

■ **Gyakran besegítesz a Kassai Módszertani Központnak is előadóként a vezetőképzéseken. Mi a véleményed iskoláink helyzetéről, problémáiról? Hiszen, arról is gyakran szó esik a gyakorlati foglalkozásokon.**

■ Természetesen megbeszéljük a kollégák konkrét problémáit, ha igénylik, és ha sikerül eléggé „kiprovokálnom” a véleményüket. Már az iskolában is azok közé a pedagógusok közé tartoztam, akik nem szerették, ha a gyerek hallgatott az órán. Ugyanezt próbálok applikálni a képzéseken is. Ez gyakorlatban annyit jelent, hogy felvezetek egy problémát, elmondom róla a törvényes tudnivalókat, ezt követik a saját gyakorlati tapasztalataim, és ezután mindezt kötetlen beszélgetés vagy vita keretében megbeszéljük a kollégákkal. A legnagyobb gond a kollégák számára a fenntartó és az intézményvezető közti kapcsolat. Nem akarom védeni őket, de sok esetben nem az intézményvezető a gyengébb láncszem, ám végeredményben mégiscsak ők húzhatják a rövidebbet. Már előre is bocsánatot kérek minden fenntartótól, hiszen nem sértésnek szántam véleményemet, csak azt akartam elmondani, hogy egészséges kommunikációval minden megoldható. Az erőszakmentes kommunikáció

Éretlenségi?

kellene mindig alkalmazni, amikor legalább megpróbáljuk megérteni a másik fél véleményét és hozzáállását, anélkül, hogy minden áron a saját igazunknak akarunk érvényt szerezni – elég gyakran még a fölérendelt pozícióit is kihasználva. Szerintem túl kevesen vagyunk ahhoz, hogy időnként, energiánkat ilyen fölösleges viszályokra fordítsuk, ahelyett, hogy a nemzeti összetartozást, megértést és közös céljainkat helyeznénk előtérbe.

■ Még egy mondat erejéig, mi volna, amit üzeni szeretnél a kollégáknak?

■ Soha és semmilyen körülmények között, pozícióban vagy nélküle, ne felejtse el, hogy ők mindenek előtt pedagógusok, a nemzet tanítói, akiknek ebből eredően kötelességeik vannak és tudják, hogy:

- „Ha egy gyerek szidalmakban él, megtanulja az ítélkezést.
- Ha egy gyerek haragban él, megtanulja a harcot.
- Ha egy gyerek félelemben él, megtanulja a rettegést.
- Ha egy gyerek szánalomban él, megtanulja az önsajnálatot.
- Ha egy gyerek gúnyban él, megtanulja a szégyent.
- Ha egy gyerek féltékenységekben él, megtanulja az irigységet.
- Ha egy gyerek szégyenben él, megtanulja a büntudatot.
- Ha egy gyerek biztatásban él, megtanulja az önbizalmat.
- Ha egy gyerek megértésben él, megtanulja a türelmet.
- Ha egy gyerek dicséretben él, megtanulja az önbecsülést.
- Ha egy gyerek megértésben él, megtanulja a szeretetet.
- Ha egy gyerek helyeslésben él, megtanulja magát szeretni.
- Ha egy gyerek elismerésben él, megtanulja, hogy jó, ha célja van.
- Ha egy gyerek önzetlenségben él, megtanulja a nagylelkűséget.
- Ha egy gyerek tisztességben és őszinteségben él, megtanulja, mi az igazság és a becsület.
- Ha egy gyerek biztonságban él, megtanulja, hogy bízzon magában és a többiekben.
- Ha egy gyerek barátságban él, megtanulja, hogy jó a világban élni.
- Ha egy gyerek nyugalomban él, megtanulja megtalálni a saját békéjét.”

Így legyen!

Az idei írásbeli érettségi vizsgán a tesztek befejezése után sok diák megdöbrent, hogy még a tankönyvekben, szótárakban, lexikonokban sem találtak egyértelmű választ néhány kérdésre. A legjobbak aggódnak, hogy elegendő lesz-e ez a pontszám az igényes felvételikhez, míg a gyengébbek félnek, hogy nem teljesítették a 33 százalékos minimális szintet.

Érdekes kissé közelebről megnéznünk, mi is a gond. Diákoknak, szakosoknak írom ezt, hogy tiltakozzanak, hogy a kétes feladatokat töröljék a feladatok közül, és csak a maradékból számolják ki a helyes megoldások százalékarányát.

Az idei magyar nyelv és irodalom érettségi tesztjeivel kapcsolatban néhány feljegyzés a 7446-os kódszámú tesztlap alapján. (Megjegyzés: a másik feladatlapon is ugyanezeket a feladatokat tartalmazta, de nem ilyen sorrendben, azok sorszáma nem egyezik ezekkel.)

■ A 4. feladatsorban a 26. feladat: „Az 4. számú szónoki beszéd részei közé tartozik az argumentatio. Jelölje meg ennek a magyar megfelelőjét!” (már a kérdés két nyelvhelyességi problémát okoz: a mondat elején „A” névelő kelle, és az argumentáció kifejezés pedig már magyaros kiejtés szerint írásban is meghonosodott, ezért helyesebb.)

A négy válaszlehetőség közül egyik sem tartalmazza a helyes megoldást, vagyis az érvelést, mert csupán a „bizonyítást, befejezést, cáfolást és kitérést” említi. Mivel a bizonyítás és a cáfolás is érveket igényel, ezért azzal sem indokolható a felsorolás, hogy a bizonyítás egyik eszköze, mert nem kizárólagos. A kérdést tehát törölni kell!

■ Az 5. feladatsorban Keats Óda egy görög vázához c. verséből kiindulva a 33. feladat: „Értelmezze az 5. számú idézet alábbi sorait!

„Ha rajtunk múlás üli már torát.
Te megmaradsz...”

A válaszlehetőségek viszont csupán ennek az első sorára vonatkoznak, vagyis arra, hogy **halálunk után** (amikor már meghaltunk), de a négy lehetséges válasz közül egyik sem értelmezi a másik sort, hogy a váza szépsége, vagyis a szépség akkor is megmarad, maradandó, örökkévaló. Elegendő lett volna tehát az első sort értelmeztetni, mivel így egyik válasz sem teljes. A szerző valószínűleg a „ha már nem leszünk az élők sorában” lehetőségre gondolt, de ilyen kérdésfelvetés alapján

csak félig igaz, és nem a kijelölt sorok értelmezése. Javasolom a feladat törlését!

■ A 39. feladat Byronra vonatkozik, a byronizmusnak nevezett pesszimista életérzésre, amit angolul spleenként emlegetünk. Ennek magyar megfelelőjét kellett beírni a nyitott kérdésben. Erre az elfogadható helyes válaszként a „világfájdalom” szerepel. Am ha megemlézték az angol kifejezést, akkor annak minden szótári megfelelőjét is el kell fogadnunk (komor, életunt, búskomor, rosszkedv, unalom stb.), de azt is, amit a tankönyv ír, hogy **csömör, megcsömörlött, életuntság**. Javasolom újraértékelni, és valamennyi kifejezést elfogadni, esetleg törölni a kérdést!

■ A 40. feladatban J. Keats kapcsán jelzik, hogy önmagát képezte. „Írja le az önművelésen, önképzésen alapuló módszer vagy az ilyen személy megnevezését idegen szóval.” Meglepett volna, ha több idegen nyelven, pl. szlovákul írják be (sebvzdelávanie). A magyar nyelvben gyakran használt autodidakta, autodidaktikus szerepelt csupán elfogadhatóként, de maga a kínálatban, ezt nem vették figyelembe. Újraértékelésre, illetve törlésre javasolom ezt a feladatot!

■ A 6. feladatsorban Anakreón *Gyűlölm azt...* kezdetű epigrammája alapján készültek a kérdések. A 43. feladat a következő: „Döntse el, melyik meghatározás illik leginkább Anakreónra! (A) a művészetek szépségének legnagyobb költője (B) a szerelem érzésének legkifinomultabb költője (C) kiváló bordalok költője (D) harci elégiák költője”

A diákok tankönyve is azt tárgyalja, hogy Anakreón témája a szerelem, a bor mámore, az élet bölcs élvezete. A helyes válasz nagyon jó filológiai érzéssel a C válasz lenne megközelítőleg, ha úgy gondoljuk, hogy a legnagyobb és legkifinomultabb jelzőt nem adhatjuk senkinek sem. A tankönyv azt írja a költőről - ami nem lehet „szentírás”, mert műveinek csak töredéke maradt fenn -, hogy „a görög bordal legnagyobb művelője”, de azt is, hogy „a tökéletes boldogságot... a bor mámore és a szerelem nyújthatja”. Más könyvek a szerelem és bor költőjének nevezik. Nem eldöntött ez a kérdés irodalmárokkörében sem. Miért akarják ezt az érettségi negyedik napján egy érettségizővel elbíráltatni? Főleg akkor, ha erre a tankönyv sem kínál megoldást. A feladatot tehát törölni kell!

